



Požadavky na odběr biologického materiálu

ODBĚR STOLICE

Pro vyšetření bakteriologické se používá rektálního výtěru. Pacient stojí (klečí) a opírá se o ruce (lokty) nebo leží. Vyzve se, aby zatlačil do konečníku, do kterého se mu zavede asi do hloubky 5 cm tampon a pootočí se jím. Po odběru se vloží do zkumavky s transportním médiem.

Pro účely parazitologického vyšetření, a některá další stanovení (antigenů *Helicobacter pylori*, adenovirů, rotavirů, norovirů, enzymu a toxinů *Clostridium difficile*) se odebírá kousek stolice (zhruba velikosti lískového ořechu) umělohmotnou lopatičkou, která je součástí speciálního plastového kontejneru. Pro průkaz nákazy roupem dětským se provádí stěr análních řas Schüffnerovou tyčinkou nebo jejich otisk lepicí páskou.

ODBĚR MOČI

Před odběrem je nezbytné důkladné omytí genitálu a zevního ústí močové roury vodou a mýdlem, případně otření ústí vhodným antiseptikem. Při močení se nejčastěji odebírá střední proud moči, u uretritidy počáteční, u prostatitidy a postižení ledvin konečný. Další možností jsou katetrizace močového měchýře nebo vzácněji odběr moči suprapubickou punkcí. Moč má být odebrána důkladným a hojným pomocněním houbičky, která je součástí odběrové zkumavky UriSwab (žlutá), ev. je možný odběr moči do sterilní odběrové nádoby. Pro vyšetření průkazu antigenu *L. pneumophila* a *S. pneumoniae* je nutný odběr moči do sterilní nádoby.

ODBĚR KRVE

Krev na vyšetření kulturační, tzv. hemokultivaci, se odebírá minimálně třikrát během jednoho dne, nejlépe při vzestupu teploty nebo na začátku třesavky. Nejprve je nutné dezinfikovat kůži v místě vpichu, poté venepunkcí odebrat vzorek 16-20 ml (u dětí 1-3 ml) krve do injekční stříkačky a vstříknout ji po 8-10 ml vždy do dvou speciálních kulturačních nádobek s obsahem výživného bujónu a protisrážlivého prostředku (po dezinfekci zátky a výměně jehly). Jedna se kultivuje aerobně, druhá anaerobně. Bližší specifikace viz SOP-L015-M03.

Srážlivá krev na vyšetření sérologické se odebírá stejným způsobem podle počtu požadovaných metod. Pro transport je nutná zkumavka s pevným uzávěrem.

ODBĚR MOZKOMÍŠNÍHO MOKU

Lumbální punkcí se přísně asepticky odebírají min. 2 ml likvoru do injekční stříkačky a poté do sterilní zkumavky s pevným uzávěrem.

ODBĚR HNISU, PUNKTÁTU A JINÝCH TEKUTÝCH MATERIÁLŮ

Odebraný tekutý BM se přenese do sterilní odběrové soupravy.

Pokud se odběr provádí pomocí sterilní stříkačky, je možné odebraný vzorek takto i transportovat. Je však nutné vytěsnit vzduch a vyměněnou sterilní jehlu zapíchnout do sterilní gumové zátky a píst zajistit lepicí páskou.

ODBĚR VÝTĚRŮ

- Výtěr z krku – optimálně zkumavka s transportním médiem. Šroubovým pohybem se otře povrch obou mandlí, případně špičkou tamponu hnis z ložisek.
- Výtěr z ucha – optimálně zkumavka s transportním médiem. Šroubovým pohybem se setře zvukovod.
- Výtěr dutiny nosní – optimálně zkumavka s transportním médiem. Šroubovým pohybem se setřou sliznice obou dolních nosních průduchů.



- Výtěr ze spojivkového vaku - optimálně zkumavka s transportním médiem. Po odchlípení víčka se odebírá sekret ze spojivkového vaku, dále stěr z vířdků nebo jiných chorobných změn na okraji víček, spojivce nebo rohovce.
- Výtěr z ran a kožních lézí – optimálně zkumavka s transportním médiem. Při podezření na plísňové onemocnění se po dezinfekci alkoholem seškrabou sterilním skalpelem kožní šupiny z okraje ložiska, vzorky z nehtu a podnehtového detritu, odeberou úlomky postižených vlasů a posílají se ve sterilní nádobě v dostatečném množství.
- Výtěr z pochvy – provádí se za kontroly poševního zrcadla - optimálně zkumavka s transportním médiem. Odebírá se tamponem nejčastěji z děložního čípku, případně klenby poševní. Uvedená zkumavka se používá i při podezření na trichomonádovou etiologii. Při vyšetření na kapavku je vhodné doplnit výtěrem z uretry a rekta. Použité transportní soupravy by měly být předeřtáté, neboť původce kapavky je enormně citlivý na nižší teploty.
- Výtěr z uretry – provádí se tamponem, optimálně do zkumavky s transportním médiem.

ODBĚR SPUTA

K odběru slouží široké sterilní plastové kontejnery s pevným uzávěrem, do kterých pacient vykašlává sputum, nejlépe ranní. Pro záchyt mykobakterií a vyšetření PCR je nezbytné poslat zvláštní vzorek s tímto požadavkem do užšího plastového kontejneru.

ODBĚR BALU A ENDOTRACHEÁLNÍHO SEKRETU

V indikovaných případech se provádí bronchoalveolární laváž, případně aspirace z bronchů do sterilních odběrových souprav.

ODBĚR BIOPTICKÉHO VZORKU, TKÁNÍ A ŽALUDEČNÍ NEBO DUODENÁLNÍ ŠTÁVY, ZVRATKŮ A ZBYTKŮ POTRAVIN

Odebraný vzorek se transportuje ve sterilních zkumavkách nebo plastových kontejnerech s pevným uzávěrem. V případě požadavku na PCR vyšetření *H. pylori* je nutný další vzorek

ODBĚR PITEVNÍHO MATERIÁLU

Odběr sekčního vzorku k mikrobiologickému vyšetření vyžaduje rychlost provedení, použití sterilních nástrojů a aseptických principů. V případě většího časového odstavu od úmrtí pacienta a pitvy dochází především ke kvantitativním změnám poměrů přirozené mikroflóry člověka často i na úkor primárních patogenů, případně k translokaci těchto mikrobů do míst fyziologicky sterilních. Dosažený výsledek je pak zkreslený. Podle druhu odebraného materiálu je zvolena sterilní transportní nádoba.

Zasílání materiálu na mikrobiologické vyšetření neprovádět ve formaldehydu, protože zabíjí všechny mikroorganismy.

ODBĚR BM K VYŠETŘENÍ MOLEKULÁRNĚ – BIOLOGICKOU METODOU

Odebírá se biologický materiál nebo se provádí stěr do příslušné sterilní zkumavky. Při odběru je třeba pamatovat, že enzymy používané u těchto metod mohou být inhibovány různými chemickými a biologickými látkami (např. heparin a agar interferují s průběhem PCR).

ODBĚR KANYL A DALŠÍCH EXPLANTOVANÝCH UMĚLÝCH MATERIÁLŮ

Po vyjmutí je možné zaslání ve sterilním kontejneru (transport do 30 min.) nebo ve zkumavce s 10 ml játrového bujónu.

Bližší informace jsou v Katalogu laboratorních vyšetření.